
POROČILA O KONFERENCAH REPORTS

MEDNARODNI SIMPOZIJ

»ETNOMUZIKOLOGIJA IN ETNOKOREOLOGIJA V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU. BISTVENA VPRAŠANJA APLIKATIVNE ZNANOSTI«

(Ljubljana, 22.–25. september 2006)

Konec septembra so se na mednarodnem simpoziju *Etnomuzikologija in etnokoreologija v vzgoji in izobraževanju. Bistvena vprašanja aplikativne znanosti* v Slovenskem etnografskem muzeju zbrali etnomuzikologi in etnokoreologi iz trinajstih držav (Avstrija, Avstralija, Francija, Hrvaška, Irska, Južnoafriška republika, Kanada, Malezija, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Slovenija, Srbija, Velika Britanija, ZDA), različnih generacij in raziskovalnih tradicij. Ovrednotili so dosedanje izkušnje in predstavili nove poglede na prenos raziskovalnih dosežkov v vzgojo in izobraževanje. Simpozij so z združenimi močmi pod vodstvom prof. dr. Svaniborja Pettana in programskega odbora organizirali Slovenski nacionalni odbor pri Mednarodnem svetu za tradicijsko glasbo (ICTM) s Slovenskim etnografskim muzejem, Glasbenonarodopisnim inštitutom ZRC SAZU, Znanstvenim inštitutom Filozofske fakultete, Akademijo za glasbo, Slovenskim muzikološkim društvom in Kulturnim društvom Folk Slovenija. Ker je bilo srečanje v Ljubljani hkrati tudi priložnost za sestanek upravnega odbora ICTM, so udeleženci iz tujine aktivno sodelovali le prvi dan simpozija, drugi dan pa smo se v ožjem krogu zbrali slovenski, hrvaški in srbski etnomuzikologi, etnologi, etnokoreologi in glasbeni pedagogi.

S petnajstminutnimi referati se je prvi dan zvrstilo 14 prispevkov mednarodno priznanih etnomuzikologov, članov upravnega odbora in organizatorjev 39. svetovne konference ICTM (julija 2007 na Dunaju). Imeli smo priložnost spoznati, kako je po svetu etnomuzikologija vključena v univerzitetne programe in kako potekajo in kakšne rezultate prinašajo povezave teoretičnih spoznanj in prakse na različnih stopnjah in oblikah vzgojno-izobraževalnih procesov. O uspešnem združevanju praktičnega dela (poučevanje ljudskih inštrumentov, terensko etnomuzikološko delo) in teorije (etnomuzikologije) so nas prepričali primeri iz Tajvana (Marianne Bröcker) in nekateri primeri iz Avstrije (Gerlinde Heid, Regine Allgayer-Kaufmann). Da pa je pri praktičnem poučevanju izrednega pomena tudi tehnični vidik glasbe, nas je na primeru preučevanja cinjuarske vokalne glasbe zahodne Jave, pri katerem uporablja računalniška in avdio-vizualna sredstva, opozoril nizozemski

etnomuzikolog Wim van Zanten. Slednje smo pozneje lahko opazovali tudi v delavnici alikvotnih pevskih tehnik. Vodil jo je Tran Quang Hai (Francija), ki se pri svojem delu večinoma posveča prav aplikaciji etnomuzikoloških vsebin v obliki poučevanj, predavanj, izvajanj šolskih koncertov in delavnic, izdaj knjig, zgoščenk in DVD-jev. Tran Quang Hai je močno usmerjenost v aplikativnost etnomuzikoloških vsebin sprva prikazal v okviru svojega prispevka, ko smo bili deležni praktične predstavitve igranja na žlice in drumlo, in v omenjeni vokalni delavnici, ki je bila vključena v program simpozija. Z vključevanjem pripadnikov manjšinskih skupnosti v glasbeno-pedagoški proces skuša etnomuzikologinja Ursula Hemetek (Avstrija) prispevati k zmanjševanju etnične nestrpnosti, kar pa je pripeljalo do vprašanja resnične uspešnosti uporabe tovrstne prakse in multikulturnih sistemov na glasbenem področju. Da je glasba medij postavljanja medkulturnega razumevanja na etnično raznolikih azijskih področjih, je ugotavljal John Morgan O'Connell (Velika Britanija), in na podlagi osebne izkušnje pri projektu Aga Khan Humanities poudaril pomen interakcije delovanja glasbenih pedagogov in etnomuzikologov. Nekateri narodi, kot so Avstralci in Britanci, ki so že v fazi evalvacije uspešnosti modelov vključevanja etnomuzikologije v pedagoške procese, so lahko ocenili spremembe v 25-letnem obdobju poučevanja etnomuzikologije na univerzitetni ravni, ki so v času družbenega razvoja nastale predvsem na področju uporabe novih tehnologij (Allan Marlett, Avstralija). Stephen Wild (Avstralija) je predstavil svoje pomisleke o pomenu vključevanja praktičnega izvajanja na didžeridu v akademski študij etnomuzikologije, saj je metoda prenosa znanja v protislovju z neformalnim učenjem avstralske staroselske skupnosti in nekaterimi njihovimi pravili. Zakaj se je aplikacija etnomuzikoloških vsebin v učbenike in zvočno gradivo za vzgojno-izobraževalne namene pokazala kot neuspešna, se je spraševal etnomuzikolog Jonathan Stock (Velika Britanija), ki je pri tem poudaril restriktivnost založniških hiš pri izdaji tovrstnega gradiva. Kjell Skyllstad (Norveška) je opozoril na nove izzive za etnomuzikologijo in etnokoreologijo na področju okoljskega izobraževanja in razvijanja medkulturne zavesti z nalogo transformacije medčloveških konfliktov. Slednje pa je etnomuzikologinja Tan Sooi Beng podkrepila še s predstavitvijo tako usmerjenih projektov v Maleziji.

Med spremljevalnimi dogodki nas je z izjemnim pedagoškim pristopom in vokalnim eksperimentiranjem z alikvotnimi toni navdušil Tran Quang Hai, naslednji dan pa plesna vaditelja Metka in Bojan Knific, s katerima smo v ritmu slovenskih ljudskih viž zaplesali številne pozabljene slovenske ljudske plesne, kar je bil še poseben izziv za goste iz tujine.

Drugi simpozijjski dan je bil namenjen sestanku upravnega odbora ICTM, slovenski raziskovalci pa so se zbrali na predavanjih o vzgoji in izobraževanju kot najbolj neposredni in učinkoviti priložnosti za aplikacijo znanstvenih dognanj o glasbi in plesu. Predavatelji so govorili o različnih znanstvenih spoznanjih in možnostih njihovega vključevanja v vzgojno-izobraževalni proces: vrednotenje ljudske glasbe v osnovni šoli in možnosti njene uporabe v različnih zvrstnih izvedbah (Albinca Pesek); možnost spoznavanja ljudskih pesmi s pomočjo popularnoglasbenih priredb (Urša Šivic); otroške folklorne skupine kot gledališče zgodovinskih plasti (Bojan Knific); vloga aplikativne etnomuzikologije pri ra-

zvoju in oživiljanju neinstitucionalnih lokalnih kulturnih dejavnosti (Ana Hofman); mednarodni mladinski glasbeni tabor Etno Histria v večetnični Istri kot priložnost za učenje regionalne, nacionalne in transnacionalne glasbene dediščine (Dario Marušič); primerjava učenja tradicije pritrkavanja nekoč in danes ter znanstveno opazovanje vpliva različnih dejavnikov na transformacijo tradicije (Mojca Kovačič); projekt o integralni vlogi uspavank in uspavanja v različnih družbenih procesih kot primer aplikacije znanstvenih modelov v praktično delo (Katarina Juvančič); ljudski ples v Sloveniji v osnovnošolski vzgoji in izobraževanju (Metka Knific); problem pomanjkanja visokošolskega študijskega programa etnokoreologije v Sloveniji in s tem strokovnega opazovanja kulturnih in družbenih pomenov ljudskega plesa (Nataša Visočnik).

Nekatere države so v vzgojno-izobraževalne procese že uspešno vključile praktično in teoretično poučevanje ljudske glasbe in plesa, v Sloveniji pa se okrnjeno izvaja pri drugih, že uveljavljenih šolskih predmetih in visokošolskih programih, medtem ko si strokovnjaki še vedno želijo in prizadevajo za njuno samostojno obravnavo. Na simpoziju je bilo opazno, da se večina tujih predavateljev ni ukvarjala z vprašanjem vključevanja etnokoreologije v vzgojno-izobraževalni proces, v slovenskem simpozijem delu pa je bila to ena bolj poudarjenih tem. V razpravi po koncu slovenskega simpozijskega dela so se odprla še najrazličnejša druga vprašanja, mnenja in sklepi: problem, kako doseči odgovorne inštitucije, na katere je mogoče vplivati in od njih pričakovati konstruktivne spremembe; nujnost vizualizacije gradiva za 'vizualne' generacije; nujnost močnejše navzočnosti strokovnjakov (muzikologov in etnomuzikologov) pri pripravi in ocenjevanju učbenikov; nesoglasja med učnimi izkušnjami in znanstvenim opazovanjem.

Simpozij je odprl in tudi pojasnil številna vprašanja in dileme ter pokazal na razločke med nacionalnimi izobraževalnimi politikami. Hkrati je bil simpozij prvi korak v načrtovanju študijske skupine, ki bo pod okriljem ICTM zagotavljala redna periodična srečanja znanstvenikov, predstavljala debatni forum in omogočala ter pospeševala projektna sodelovanja.

Mojca Kovačič in Urša Šivic

MEDNARODNA KONFERENCA
»REFLECTING ON KNOWLEDGE PRODUCTION. THE DEVELOPMENT OF
FOLKLORISTICS AND ETHNOLOGY«

(Tartu, Estonija, 17.–19. maj 2007)

Etnologi in folkloristi severnoevropskih, predvsem baltskih in skandinavskih držav, se že nekaj let srečujejo v neformalni skupini, ki obravnava aktualna vprašanja sodobne etnologije in folkloristike. Letošnje srečanje so pripravili v Estoniji – v Tartuju, slovitim univerzitetnem središču. Tam delujejo tudi vse tri osrednje estonske etnološko-folkloristične ustanove: Estonski literarni muzej (ust. 1909, arhivsko-raziskovalna ustanova z več oddelki: arhivska knjižnica z bibliografskim oddelkom, estonski arhivi folklore, arhivi estonske kulturne zgodovine, oddelek za etnomuzikologijo, oddelek za folkloro), Estonski narodni muzej (ust. 1901, v pretežnem delu etnološki muzej) in na univerzi etnološka katedra in katedra za estonsko in primerjalno folkloro (formalno sta katedri ločeni: prva sodi k oddelku za zgodovino, druga k oddelku za literaturo in folkloro, drugače pa zgledno sodelujeta). Organizatorji so bili iz vseh treh ustanov in vsaka je za en dan dala prostor srečanju skupine okrog 25 raziskovalcev iz Estonije, Nemčije, Irske, Slovenije, Norveške, Rusije, Finske, Severne Irske, Latvije, Litve, Islandije in ZDA. Ob tem so imeli organizatorji priložnost predstaviti svoje institucionalno okolje v vodenih ogledih po koncu dnevnega srečanja.

S primerjalnega gledišča je nujno omeniti dobro podporo in ugled, ki ga imajo v Estoniji etnološke/folkloristične raziskave: ne glede na zelo produktivne institucionalne začetke v desetletjih prve polovice 20. stoletja, zlasti v estonskem arhivu, se učinki podpore in ugleda kažejo v izjemni raziskovalni infrastrukturi, v številnih raziskovalnih projektih, ki jih podpirajo bodisi nacionalni skladi ali pa so vključeni v mednarodno kroženje znanja, in v dobrem medinstitucionalnem sodelovanju (številni študenti pomagajo v arhivih, pri dokumentaciji, veliko študijskih obveznosti – od seminarskih do doktorskih nalog – je pripravljenih na podlagi kritičnega preučevanja arhivskega gradiva; muzej načrtuje postavitev nove razstavne stavbe in preureditev dozdej klasične etnografske postavitve).

Glavna pobudnica letošnje konference z razmeroma širokim naslovom je bila prof. dr. Kristin Kuutma, ugledna estonska in mednarodno priznana raziskovalka, ki je v povabilu nanizala vprašanja, katerih so se udeleženci dotaknili z različnih gledišč, upoštevajoč disciplinarne razmere v svojem okolju. V ospredju interesa so bile na eni strani epistemološke podlage disciplinarnega razvoja v 20. stoletju, ko sta se etnologija in folkloristika, ponekod prej, ponekod pozneje že razvijali v institucionalnem okviru, na drugi pa trenutni izzivi, naslovljeni na kulturno dediščino, da bi z njo družbeno in politično obvladovali težo pritiskov kulturne globalizacije. Zato je za raziskovalce pomembno premisliti, kako so njihove raziskave nazorsko in spoznavno podložene, tako v okviru poklicnih ustanov kakor širše kulturne in državne politike, nacionaliziranosti raziskav, vezi z avtoritativnimi predniki,

pa seveda tudi glede na druge pristranosti (spol, nacionalnost,...) in vpetost v mednarodne mreže. Gre torej za produktivno kombinacijo historičnih uvidov in refleksivnosti s stališča današnjega trenutka oz. disciplinarnega položaja.

Skupina, ki se vsakič razširi še na kako državo več, s svojimi srečanji v etnologiji in folkloristiki utrjuje in počasi institucionalizira posebno polje vprašanj, ki jih dejansko najbolje označuje sintagma »produkcija znanja«: ta vprašanja se nanašajo na v »modernistični« znanosti še obrobne, zdaj pa središčne disciplinarne probleme: kako je nastal etnološki/folkloristični kanon, kakšna je (bila) in kako je potekala konceptualizacija paradigmatičnih »resnic« in kako so določena družbenokulturna dejstva postala pomenljivi in čašče-ni formati oz. disciplinarno spoznavne topike, vključno z načini njihovih »upodabljanj«. Nastanek akademskih institucij ima pri tem ključno vlogo – tako s perspektive »vsebin« kakor praks: ustanove (z izjemnimi posamezniki) imajo navadno moč, da vpeljujejo in kodificirajo kategorizacijo vsebin in spoznanj, izločajo in vključujejo znanja, ki se zdijo »potrebna« in vredna predstavitve. Ves ta proces ni nikoli nevtralen ali ne-/brez-oseben: ni ga mogoče ločiti od socialno-političnega konteksta in preslišati odzvena osebnih zgodovin njegovih ustvarjalcev in posrednikov.

Refleksivni pogled v lastno disciplino zato ne more brez osvetlitev ideologij, kulturnih politik in avtoritativnih okvirov, ki producirajo določen tip znanja. V zadnjih desetletjih je bil v etnološkem/folklorističnem znanju poudarjen predvsem narodnokonstitutivni in narodnoideološki moment, vendar se zdi, da je tudi to opažanje produkt določene disciplinarne ideologije, ki je ta moment v preteklih študijah preveličevala oz. preveč poudarjala. Na konferenci smo bili priče izjemno raznovrstnim branjem in (samo)razumevanjem z zelo različnimi predznaki: marsikaj, kar je npr. v disciplinarnem življenju v baltskih državah po njihovi osamosvojitvi povsem razumljivo in legitimno, bi kdo pri nas označil za domačijsko, če ne celo nacionalistično; utečeno menjavo zbirk med Švedih in Estonci pred 2. svetovno vojno seveda danes lahko razumemo kot plodovito strokovno sodelovanje, ostaja pa nerazumljivo, da so ostanki arhiva o Švedih v tartujskem arhivu, čeprav varno shranjeni, neevidentirani, ker po protokolu ne sodijo k Estoncem. Refleksivni moment torej ne more delovati samo zanazaj, njegovo bistvo je refleksija aktualnih praks, tudi tistih kritiških in predvsem v mednarodni perspektivi.

S to osnovno spoznavno opravilo so raziskovalci v referatih predstavili zelo raznovrstne prakse – motiviranost in pristranost zbiralskih in dokumentacijskih načrtov posameznikov in/ali institucij, obravnav splošnih disciplinarnih tendenc na primeru ožjih tem (npr. arhivi, raziskave glasbe, manjšin,...), različne zbiralske prakse (razmerje med raziskovalcem in raziskovanim, empatija, etika; korespondenca in arhivi posameznikov, izraba spletnih virov), institucionalni razvoj in razmerja med institucijami, nekaj izvrstnih portretov raziskovalcev.

Konferenčna skupina je bila več čas skupaj, delala je intenzivno, po približno 20 minutni predstavitvi so sledila vprašanja in razprava. V nasprotju z velikimi konferencami in kongresi, je takšna oblika izjemno produktivna, saj gre za fokusirane skupine oz. vsaj

načeloma ožjo problematiko, ki se praviloma tako ali tako vedno razraste prek predvidenih okvirov.

Organizatorji so poskrbeli za natis povzetkov, ki smo jih dobili pri prihodu; povzetke letošnjega in prejšnjih srečanj, vključno z letošnjimi referati pripravljajo za spletno objavo. Drugače pa si iz te oblike prizadevajo razviti doktorsko šolo za primerjalni študij evropskih disciplinarnih tradicij, nekateri udeleženci pa utrjujejo in širijo te vezi tudi v skupnih raziskovalnih projektih na evropski ravni.

Ingrid Slavec Gradišnik